

VALENȚA PEDAGOGIEI POPULARE ÎN DEZVOLTAREA STIMEI DE SINE LA ADOLESCENȚI

*Aurica BUZENCO, dr., în pedagogie, lect. univ.
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Catedra Psihologie și Psihopedagogie Specială
ORCID:0000-0002-5168-7186
buzenco.aurica21@gmail.com*

Doina SÎRBU, studenta,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

CZU: 37.041:39 DOI: 10.46727/c.03-04-11-2023.p95-99

Abstract: *The content of the article presents scientific arguments on the importance of the scientific and practical values of popular pedagogy in the difficult process of education in general, and in the intercultural education of children, in particular. Pedagogical theorizing of the phenomena of intercultural education in ethnopedagogical perspective involves the conjugation of efforts to interpret a the impact of popular culture on the harmonious development of children in preschool education.*

Keywords: *popular pedagogy, culture, society,*

Actualitatea. Studierii valenței pedagogiei populare în dezvoltarea stimei de sine la adolescenți, rezultă din tendințele evoluției culturii naționale în contextul societăților multiculturală moderne. În ultimile decenii schimbările spectaculoase ale societății au devenit subiecte de dezbateri, analize și pronosticări. Pe fondalul globalizării se identifică o veritabilă explozie a tehnologiilor, informațiilor, valorilor, alternativelor etc. De fapt această stare de lucruri se caracterizează ca una postmodernă. În acest sens, educația, ca factor determinant al dezvoltării societății, nu face excepție, educația contemporană axându-se pe interconexiunea paradigmatelor psihocentristă și sociocentristă, având ca prioritate finalitățile educației proiectate conform cerințelor psihologice, pedagogice, dar și ale societății față de educație [6].

Transformările socioeconomice impun o renovare a politicii educației trasate pe baza principiilor democratice și umaniste. Idealurile umaniste și democratice ale poporului, utilizate și direcționate corect, contribuie la educarea tinerei generații în spiritul respectului pentru poporul său, patrie, familie, natură, dezvoltarea stimei de sine etc. O cerință importantă a societății moderne este înțelegerea și acceptarea culturilor naționale ale diferitor popoare, primar în rezolvarea acestei probleme fiind asimilarea de către adolescenți a tradițiilor și culturii propriului popor.

Problema educației populare se desprinde din condiția acceptării necondiționate a noului și din uitarea tradițiilor, fenomen ce constituie principala dificultate a societății contemporane în formarea personalității umane în contextul cerințelor actuale. Deschiderea spre nou în cultură (spiritualitatea, culturalitatea, sociabilitatea, originalitatea) și valorizarea personalității umane trebuie să pornească de la deschiderea spre valorile trecutului istoric național, iar deschiderea spre universalitate, de la deschiderea spre specificitate națională.

În această ordine de idei, studiul adolescenței reprezintă astăzi exemplul din cadrul științelor dezvoltării, ce realizează colaborarea dintre datele conceptuale și cele empirice pentru a aduce o contribuție atât științei cât și societății. Adolescenții sunt cei pe care se bazează viitorul societății civile, astfel ei reprezintă în orice moment al istoriei, grupul generational care trebuie să fie gata să își asume calitatea autoconducerii, a coordonării familiei, comunității și societății, ceea ce va conduce la menținerea și la îmbunătățirea vieții umane. Educația se distilează și rafinează la această vârstă,

adolescentul fiind dominat de cerința reevaluării dihotomice, bun-rău, a tot ce se petrece în universul experienței personale. Unele studii arată că până la 15% dintre adolescenții care trec prin tulburări emoționale, devin rebeli sau au conflicte majore cu părinții. Acest lucru ar putea fi cauzat de emoțiile puternice pe care le trăiesc în această perioadă. Ar fi bine ca părinții să cunoască particularitățile vârstei, să știe la ce să se aștepte și cum ar putea sprijini copilul în perioada schimbărilor, să observe modul în care copilul interacționează cu prietenii și colegii. Dezvoltarea socială și emoțională este diferită pentru fiecare copil, formându-se și în dependență de gene, dezvoltarea creierului, experiența în familie, prietenii, comunitate.

Astfel ajungem la necesitatea de identificare a unui set de instrumente adaptate și particularizate, astfel încât dezvoltarea stimei de sine să genereze rezultate pozitive, care să conducă la diminuarea agresivității, precum și la formarea și dezvoltarea unor competențe sociale, prin care adolescenții să-și asigure acoperirea nevoilor de relaționare, apropiere, recunoaștere și autoconfirmare.

Imaginea de sine se referă la modul în care ne percepem propriile noastre caracteristici fizice, emoționale, cognitive, sociale și spirituale. Modul în care ne percepem depinde de gradul de autostimă (autoapreciere, autorespect, autoacceptare) pe care îl avem. Faptul că ne acceptăm pe noi înșine, ne apreciem pentru ceea ce facem bine, contribuie la creșterea autorespectului și încrederii în sine. Stima de sine reprezintă modul în care ne evaluăm pe noi înșine în raport cu propriile așteptări și cu ceilalți, aceasta fiind direct proporțională cu conștientizarea valorii noastre, ce reprezintă aprecierea pozitivă sau negativă a imaginii de sine.

Un mecanism psihologic ce joacă un rol deosebit de important în timpul adolescenței este modul în care indivizii percep și reflectă caracteristicile lor individuale, rezultate comportamentale, poziții sociale. Modalitățile prin care se percepe un adolescent în timp sau spațiu au fost înglobate în conceptul de identitate. În timpul adolescenței persoana explorează diferite alternative ale rolului de adult. Perceperea de sine într-un mod particular ajută un individ să-și construiască o identitate. Deși identitatea prin definiție se referă la autostructura unui individ, marea majoritate a cercetărilor în domeniu s-au bazat pe paradigma statutului de identitate a lui Marcia, care se concentrează asupra proceselor ce se presupune că aduc la formarea identității mai degrabă, decât la conținutul de identitate de sine [10].

Adolescența este vârsta când apare un nou nivel al conștiinței de sine. Trăsătura specifică a acestui nivel al conștiinței de sine o constituie apariția la adolescent a procesului de meditație asupra propriei lui persoane, ca proces lăuntric de sine stătător, ca o necesitate. În centrul meditațiilor adolescenților asupra propriei lor persoane se situează fapta, ca act de conduită socială a omului. Aceste meditații sunt pentru ei un mijloc necesar în organizarea activității și a relațiilor cu cei din jur. Aprecierea de către adolescenți a însușirilor lor, prin prisma cerințelor sociale, duce la apariția necesității de autoeducare [5].

Stima de sine are un rol esențial în realizarea echilibrului nostru psihologic: atunci când este înaltă și stabilă conduce la acțiuni eficiente, ne ajută să facem față dificultăților, să avem performanțe în activitatea desfășurată, să întreținem relații bune cu cei din jur. Însă, atunci când este instabilă sau scăzută conduce la inadaptare, neplăceri, frustrări, eficiență scăzută în acțiuni [7].

Conceptul de psihologie populară a jucat un rol semnificativ în filosofia minții și a științei cognitive în ultima jumătate de secol. Cu toate acestea, chiar și o examinare cursantă a literaturii dezvăluie că există cel puțin trei simțuri distincte în care este utilizat termenul „psihologie populară” [4].

Uneori, „psihologia populară” este folosită pentru a face referire la un set particular de capacități cognitive care includ, dar nu sunt epuizate de capacitățile de a prezice și explica comportamentul [5].

Termenul „psihologie populară” este de asemenea utilizat pentru a se referi la o teorie a comportamentului reprezentată în creier. Potrivit multor filosofi și oameni de știință

cognitivi, setul de capacități cognitive identificate mai sus sunt susținute de psihologia populară în acest al doilea sens. Simțul final al „psihologiei populare” este strâns asociat cu activitatea lui David Lewis. În această privință, „psihologia populară” este o teorie psihologică constituită de platitudinile despre minte oamenii obișnuiți sunt înclinați să susțină.

De pe poziția multor specialiști, școala dispune de resurse necesare pentru construcția viitorului, fiind însă nevoie să-și adapteze serviciile educaționale la exigențele lumii contemporane. Omul este o ființă culturală și, în consecință una educabilă, permeabilă la contactele, dialogurile, influențele și idiosincraziile culturale. Educația, definită în termeni de proces, semnifică o transformare intenționată, pozitivă și pe termen lung a ființei umane, din perspectiva unor finalități explicit formulate, elaborate la nivelul macrostructurii societății. Modificarea teleologică și creatoare a naturii umane, educația, este deopotrivă, un proces individual de transformare a umanului pe baza apropierii intelectuale a culturii (umanismului) și un proces social de transformare a omului pe baza apropierii pe termen lung și planificat a unor forțe esențiale fixate în valorile culturii (de socializare) [3].

În această ordine de idei, valorile pedagogiei populare constituie o resursă inepuizabilă necesară pentru dezvoltarea stimei de sine la copii și adolescenți, reperele sale teoretice servind ca și modele de educație în spiritul culturii populare și a inserției socio-culturale în contextul educației moderne, reprezentând experiența educativă a diverselor grupuri etnice, evidențiate în valori morale, estetice, civice ..., maturizate în tradiții populare a familiei și neamului. Creația populară orală îi atribuie omului numeroase trăsături.

Folclorul cu conținut educațional, tradițiile, sărbătorile – acestea sunt acele concepte, care au un impact uriaș asupra formării unui caracter național. La dezvoltarea creativității copiilor și tinerilor contribuie epopeile, basmele, legendele. Proverbele și zicătorile pot servi drept bază pentru precepte morale, contribuind la dezvoltarea gândirii, logicii, interesului pentru istoria și cultura poporului [9].

O caracteristică a câtorva cuvinte înglobează idei despre complexitatea și bogăția naturii umane, clasificând virtuțile poporului după importanță.

Fără a valorifica în mod sistematic, pedagogia populară ne oferă informații prețioase despre viața și concepția despre lume și viață a poporului nostru, despre problemele educației și instruirii, despre familie, părinți și copii, prietenie și dragoste, reflectând o bogată practică și preocupare pentru creșterea copiilor, dezvoltarea stimei și imaginii de sine. Sunt reguli de educație, care se moștenesc din generație în generație și care, privite din perspectiva unui timp îndelungat, ne apar ca un tot întreg în sistemul de viață a unui popor și a unei epoci [1].

Pedagogia populară este o disciplină și un tip de activitate a adulților în educarea tinerei generații, totalitatea și interconectarea ideilor, viziunilor, opiniilor, credințelor, precum și abilitățile și obiceiurile poporului asupra dezvoltării educației și formării tinerei generații, reflectate în arta populară, folclorul fiind principalul mijloc. Esența promovării cunoștințelor de pedagogie populară în contextual dezvoltării stimei de sine la adolescenți rezultă din existența multitudinii contradicțiilor, formulate ca o necesitate de soluționare științifică a problematicii educației tinerei generații în context multicultural.

Funcțiile de adaptare și inovare ale individului și ale societății sunt realizate prin educația permanentă, pornind la educația populară, educația permanentă exercitând o funcție corectivă, remediând dificultățile educației actuale prin schimbare.

Pedagogia populară reprezintă cel mai simplu mod de educație și influențează formarea personalității de la cea mai fragedă vârstă, iar educația permanentă este un principiu organizatoric pentru toată educația.

Educația populară este, de fapt, educație socială. De-a lungul istoriei omul a fost și rămâne a fi obiect și subiect al educației. Experiența educativă acumulată de veacuri în corelație cu cunoștințele empirice controlată de practica vieții alcătuiesc nucleul, miezul pedagogiei populare.

În viziunea lui C. Cucoș obiectivul educației interculturale nu este cultura, aceasta se referă la etnografie și etnologie, nici contactul dintre culturi (obiectul antropologiei), nici relațiile interindividuale sau intergrupale (obiectul psihologiei și sociologiei), ci discursul, ca perspectivă interogativă, manieră de vizare a fenomenelor [4].

Familiarizarea indivizilor cu viața socială în mare măsură depinde de cunoașterea relațiilor de rudenie până la străbunic. Aceasta poate fi examinată ca una din multele căi de educație interculturală. Rudele apropiate și îndepărtate, familia, fiind o componentă importantă a mediului etnopedagogic, asigură includerea primară a individului în sistemul de legături sociale [8].

Concluzionând, putem afirma cu certitudine că valența pedagogiei populare în dezvoltarea stimei de sine reprezintă un rol indispensabil, astfel contribuind la formarea imaginii de sine a adolescenților și a tinerilor și în realizarea echilibrului psihologic, abilitate importantă pentru integrarea armonioasă în societatea modernă în continuă schimbare. Profunde transformări democratice din societate și cerința imanentă de integrare a ei în ansamblul structural al lumii contemporane sunt indisolubil legate de recunoașterea înnoirii spirituale prin dezvoltarea științei și perfecționarea întregului sistem de educație, personalității revenindu-i rolul de adaptare și integrare. Pentru îndeplinirea și realizarea acestor transformări la un nivel de performanță și eficiență a activității sale complexe, personalitatea trebuie să-și formeze și să manifeste o gamă variată de calități, care să-l definească ca om de cultură, cetățean și manager al propriei deveniri [2].

Nivelul ridicat și stabilitatea conduce la acțiuni eficiente, la obținerea performanțelor în activitatea desfășurată, poate ajuta la înfruntarea dificultăților și a întreține relații favorabile cu cei din jur. Nivelul scăzut și instabilitatea stimei de sine rezultă efecte în inadaptare, frustrare, eficiență scăzută în acțiuni. Adolescenții care au un nivel scăzut al stimei de sine sunt rezervați, reținuți, anxioși, convenționali și conservatori, iar cei cu un nivel ridicat al stimei de sine sunt sociabili, deschiși către orizonturi noi, capabili să controleze evenimentele stresante.

Misiunea educației contemporane rezultă din preceptele teoretice ale pedagogiei populare care generează cunoștințe noi stimulative în sensul dezvoltării stimei de sine.

Sistemul de direcții pedagogice ale educației contemporane din perspectiva culturii populare, prezintă argumente elocvente cu referire la importanța valorificării explicite a pedagogiei populare în acord cu schimbarea continuă a paradigmatelor educației, rezultată din evoluția cadrului epistemologic al pedagogiei și elucidează determinantele pedagogice ale educației populare.

Pedagogia populară promovează cunoașterea experienței educative a poporului, ceea ce permite valorificarea culturii pedagogice a generației contemporane, întrunind diverse funcții, factori, metode și forme ale formării și dezvoltării stimei de sine, deoarece eficiența ideilor pedagogice populare îndeamnă mereu la o activitate creatoare în procesul educațional modern.

Impactul pedagogiei populare în dezvoltarea și eficientizarea stimei de sine la adolescenți este o verigă vie între trecut și viitor, ce formează și promovează din generație în generație cele mai înalte valori ale poporului și care va exista atât timp, cât este viu și poporul ce a creat-o.

Bibliografie

1. BUZENCO, A. Etnopedagogia familiei. În: *Revista Științe ale educației nr. 1*, Chișinău: UST, 2012.
2. BUZENCO, A. *Orientări axiologice ale preșcolarilor din perspectiva etnopedagogiei familiei*. Chișinău 2017. ISBN 978-9975-136-49-5.
3. COZMA, T. *O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea*. Iași, Ed. Polirom, 2001.
4. CUCOȘ, C. *Dimensiuni culturale și interculturale*. Iași: Polirom, 2000.
5. GONȚA, V. *Formarea imaginii de sine la adolescenți*. Chișinău, 2004.
6. GUȚU, V. *Curriculum educațional. Cercetare. Dezvoltare. Optimizare*. Chișinău, 2014.
7. PURCARU, I. D. *Stima de sine a adolescenților*. 2010.
8. SILISTRARU, N. *Etnopedagogia românilor din Moldova în contextul științei pedagogice*. Chișinău, 1996. 280 p.
9. STAFIU, N. Folclorul – mijloc de educație: *Conferința științifică națională cu participare internațională*, Chișinău, 26-27 februarie, 2022.
10. ZAHARIA, A. *Rolul stimei de sine în formarea imaginii de sine la adolescenți*, București, 2012
11. <https://ro.edustanford.com/5796065-folk-psychology-as-a-theory#menu-1>